

Nr 202.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser anslag till kapitalinvestering i affärsverksfonderna.

(4:e avd.)

Under här nedan angivna rubriker behandlar utskottet framlagda förslag rörande förskottsanslag å allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40, i vad avser kapitalinvestering inom affärsverken.

K a p i t a l b u d g e t e n.

Statens affärsverksfonder.

P o s t v e r k e t.

1:o) **Verkstads- och förrådsbyggnader för postverkets räkning i Ulvsunda i Stockholm.** I propositionen (nr 242) med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 (bilaga 12, punkt 1, sid. 121—125) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att till Verkstads- och förrådsbyggnader för postverkets räkning i Ulvsunda i Stockholm å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 2,670,000 kronor.

Byggnaderna äro avsedda att uppföras å ett tomtområde, till vars inköpande för postverkets räkning riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition framlagda förslag anvisat ett reservationsanslag av 260,000 kronor.

För att bereda ökade utrymmen inom centralposthuset för generalpoststyrelsen och postkontoret i Stockholm 1 skulle postverkets tryckeri (blankettryckeriet och därmed förenat bokbinderi) förflyttas från posthuset. Vidare hade nya lokaler ansetts erforderliga för postverkets mekaniska verkstad, som nu är inrymd i en postverket tillhörig fastighet å Södermalm i Stockholm, vilken ur olika synpunkter befunnits olämplig såsom verkstadsbyggnad. För dessa ändamål skulle å tomtområdet i Ulvsunda uppföras en särskild verkstadsbyggnad, dit tryckeriet och den mekaniska verkstaden skulle förläggas. Från centralposthuset till den nya byggnaden skulle därjämte förflyttas postverkets garageverkstad, tryckeriets lager samt blankett- och persedelförråden för postverket.

På uppdrag av *generalpoststyrelsen* har professorn E. Lallerstedt utarbetat av styrelsen i skrivelse den 14 februari 1939 förordad plan till byggnad

derna, enligt vilken å tomten skulle uppföras — förutom en mindre portvaksbyggnad och ett upplagsskjul — två huvudbyggnader, nämligen en större verkstadsbyggnad och en mindre förrådsbyggnad. Kostnaderna för tomtens bebyggande i enlighet med ritningsförslaget äro beräknade till 2,670,000 kronor. Då kostnaderna för tomtförvärvet uppgå till 260,000 kronor, skulle alltså anläggningen draga en sammanlagd kostnad av (260,000 + 2,670,000 =) 2,930,000 kronor. I sin skrivelse har styrelsen framhållit, att lösandet av de frågor, som vore beroende av ifrågavarande byggnadsföretag, icke kunde undanskjutas under längre tid.

Byggnadsstyrelsen har lämnat byggnadsförslaget utan erinran.

Redan tidigare vid innevarande riksdag har i samband med beviljande av medel för inköp av här ifrågavarande tomt klarlagts angelägenheten av att genom utrymning av det till centralposthuset förlagda tryckeriet kunna bereda ökad plats för generalpoststyrelsen och postkontoret Stockholm 1. Av den då lämnade utredningen framgick även, att nya lokaler erfordras för postverkets mekaniska verkstad. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts nu å beredskapsstat framlagda förslag till nya verkstads- och förrådsbyggnader å den sålunda vid Ulvsunda inköpta tomt, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må till *Verkstads- och förrådsbyggnader för postverkets räkning i Ulvsunda i Stockholm* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 2,670,000 kronor.

2:o) **Postdiligenser.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 125) och under erinran, att anslag till motsvarande ändamål med ett belopp om 250,000 kronor upptagits å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Postdiligenser* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 150,000 kronor.

Telegrafverket.

3:o) **Telefonstationsbyggnad i Storängen.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 126 och 127) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Storängen å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 143,000 kronor.

Enligt den för automatiseringen av telefonnätet inom Stockholms förorter uppgjorda planen skall en ny telefonstation inrättas i Storängen, från vilken

de till de nuvarande telefonstationerna i Storängen, Saltsjö-Duvnäs och Ek-torp samt delar av de till stationerna i Nacka och Skuru hörande abonnent-områdena skola betjänas. Jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 har telegrafverket för uppförande av automatstationsbyggnaden förvärvat ett markområde om 2,336 kvadratmeter, benämnt Järta nr 721, i Nacka socken för en köpeskilling av 15,417 kronor.

I skrivelse den 12 november 1938 med förslag till arbeten, lämpliga att upptagas å beredskapsstat för nästa budgetår, har *telegrafstyrelsen* hemställt, att ett anslag till uppförande av nämnda stationsbyggnad måtte upptagas å beredskapsstaten, och därvid till utförande förordat ett av arkitekten Carl Åkerblad i Stockholm uppgjort ritningsförslag. Byggnadskostnaderna skulle uppgå till 143,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot vare sig ritningarna eller kostnadsberäkningarna.

Utskottet.

Föreliggande förslag, som avser utbyggande till viss del av den för automatiseringen av telefont nätet inom Stockholms förorter uppgjorda planen, är närmast motiverat av de senare årens tidigare i olika sammanhang åberopade starka stegring i telefonrörelsen.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Storängen* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 143,000 kronor.

4:o) **Telefonstationsbyggnad i Gustavsberg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 127 och 128) och under erinran, att jämväl detta förslag sammanhänger med det pågående utbyggandet av planen för automatisering av telefont nätet i Stockholms förorter, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Gustavsberg* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 115,000 kronor.

5:o) **Telefonstationsbyggnad i Tierp.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 128—130) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Tierp å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 233,000 kronor.

Jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 har telegrafverket förvärvat tomten nr 5 i kvarteret Gästis i Tierps köping för en köpeskilling av 5,197 kronor 50 öre, bestämd efter ett pris av 4 kronor 50 öre per kvadratmeter. Med detta tomtförvärv avsågs att bereda plats för uppförande av en telefonstationsbyggnad, innehållande lokaler även för postkontoret i orten.

I skrivelse den 30 september 1938 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om anslag å riksstaten för budgetåret 1939/40 till uppförande av nämnda

stationsbyggnad. Ritningar till byggnaden hava uppgjorts av länsarkitektkontoret i Gävle, som beräknat byggnadskostnaderna till 233,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse till telegrafstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra emot vare sig ritningarna eller de beräknade byggnadskostnaderna.

Av utredningen framgår, att de för postkontoret i Tierp förhyrda lokalerna äro otillräckliga och olämpliga för sitt ändamål, och att dessutom en ny telefonstation i Tierp erfordras i samband med en planerad automatisering av driften därstädes. Utskottet har ej funnit anledning till anmärkning mot förslaget, som innebär, att en för telefonstationen och postkontoret gemensam byggnad skall uppföras å en nästlidet år av telegrafverket inköpt tomt.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Tierp* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 233,000 kronor.

6:o) **Förråds- och garagebyggnad för telegrafverkets räkning i Norrköping.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 130) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Förråds- och garagebyggnad för telegrafverkets räkning i Norrköping* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 420,000 kronor.

7:o) **Telefonstationsbyggnad i Huskvarna.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 130 och 131) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Huskvarna* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 274,500 kronor.

8:o) **Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 131—133) föreslagit riksdagen att till Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 273,000 kronor.

Jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 har telegrafverket förvärvat tomten nr 1 i kvarteret Norsen i Sölvesborg för en köpeskilling av

60,000 kronor. Med detta tomtförvärv avsågs att erhålla mark för uppförande av en telefonstationsbyggnad, innehållande lokaler även för postkontoret i staden.

Departementschefen har i ärendet anfört, bland annat, följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äro telefonstationen och postkontoret i Sölvesborg var för sig inrymda i förhyrda lokaler, vilka icke längre äro för sitt ändamål lämpliga. Telefonstationen, som är gammal och försliten, måste snart ersättas av en ny station för automatisk drift. Denna bör lämpligen förläggas till en telegrafverkets egen fastighet. De av postkontoret förhyrda lokalerna beräknas i en nära framtid bliva otillräckliga.

Telegrafstyrelsens efter samråd med generalpoststyrelsen nu framlagda förslag att till en gemensam byggnad, som skulle uppföras å den av telegrafverket nästlidet år inköpta tomten, förlägga telefonstationen och postkontoret finner jag lämpligt. Då de för byggnadsföretaget upprättade ritningarna icke givit mig anledning till erinran, synas desamma böra läggas till grund för byggnadsarbetena. Jag förutsätter emellertid därvid, att de smärre ändringsförslag, som byggnadsnämnden förordat, iakttagas i den mån de icke hindra byggnadens utnyttjande för de speciella ändamål, för vilka den uppföres. Kostnaderna för byggnadsföretaget torde böra beräknas till 273,000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 273,000 kronor.

9:o) **Förråds- och garagebyggnad för telegrafverkets räkning i Ystad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 133 och 134) och under erinran, att riksdagen för inköp av erforderlig tomt för uppförande framdeles av en till 50,000 kronor kostnadsberäknad förråds- och garagebyggnad för telegrafverket anvisat ett reservationsanslag av 12,300 kronor, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Förråds- och garagebyggnad för telegrafverkets räkning i Ystad* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 50,000 kronor.

10:o) **Påbyggnad av telegrafverkets verkstadsbyggnad i Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, sid. 134 och 135) får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Påbyggnad av telegrafverkets verkstadsbyggnad i Göteborg* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 100,000 kronor.

11:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, sid. 136) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 74,000 kronor.

12:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Skövde.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 136—138) föreslagit riksdagen, att för Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Skövde å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 90,000 kronor.

Telegrafverkets telefonstationsbyggnad i Skövde, till vilken även stadens postkontor är förlagt, uppfördes under åren 1929 och 1930, sedan å riksstaterna för budgetåren 1929/30 och 1930/31 anvisats sammanlagt 276,000 kronor till inköp av tomt och uppförande av nämnda telefonstationsbyggnad.

Till grund för Kungl. Maj:ts förevarande förslag ligga framställningar av *telegraf- och generalpoststyrelserna* om ifrågavarande tillbyggnad. *Byggnadsstyrelsen* har i avseende å föreliggande ritningsförslag och den beräknade byggnadskostnaden icke haft annan erinran att göra än beträffande utformningen av tillbyggnadens fasad mot Kurbrogatan.

Departementschefen har i ämnet anfört, bland annat, följande.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att postkontoret i Skövde är i behov av ökade lokaler, för att poströrelsen skall kunna tillfredsställande avvecklas. Det ökade lokalbehovet torde kunna lämpligen tillgodoses genom en tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden, i vilken postkontoret är inrymt.

Enligt det föreliggande, av arkitekten C. Åkerblad utarbetade förslaget skulle tillbyggnaden utföras i en våning jämte källare och draga en kostnad av 90,000 kronor. Till vad byggnadsstyrelsen anfört beträffande utformandet av fasaden mot Kurbrogatan har telegrafstyrelsen givit sin anslutning. Då förslaget vid beaktande av byggnadsstyrelsens påpekande samt kostnadsberäkningen icke synas giva anledning till erinran, vill jag tillstyrka, att förslaget lägges till grund för byggnadsarbetet.

Då Kungl. Maj:ts förslag icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa, *Utskottet.*

att riksdagen må för *Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Skövde* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 90,000 kronor.

13:o) **Telefonstationsbyggnad i Hagfors.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, sid. 138) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Hagfors* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 174,000 kronor.

14:o) **Telefonstationsbyggnad i Borlänge.** Kungl. Maj:t har (punkt 14, sid. 138—140) föreslagit riksdagen, att till Telefonstationsbyggnad i Borlänge å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 360,000 kronor.

Utskottet. För inköp för telegrafverkets räkning av tomter för telefonstationsbyggnad i Borlänge anvisade 1938 års riksdag för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 56,300 kronor. Såsom av då framlagd utredning framgått erfordras nya lokaler i Borlänge för såväl telegrafverket som postverket. Behovet härav sammanhänger bland annat med utvecklingen inom Domnarvets med Borlänge köping sammanbyggda municipalsamhälle.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må till *Telefonstationsbyggnad i Borlänge* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 360,000 kronor.

15:o) **Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Gävle.** Kungl. Maj:t har (punkt 15, sid. 140—143) föreslagit riksdagen att för Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Gävle å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 540,000 kronor.

I sin skrivelse den 12 november 1938 har telegrafstyrelsen framlagt förslag om uppförande av en tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Gävle.

Departementschefen har i ämnet anfört följande.

Den nuvarande telefonstationsbyggnaden i Gävle, som tillika inrymmer postkontor, togs i bruk år 1912. De reservutrymmen, som då förefunnos, hava sedermera successivt tagits i anspråk för telefonrörelsen. I syfte att säkra möjligheten till utvidgning av lokalerna inköptes för telegrafverkets räkning år 1932 en fastighet, belägen i samma kvarter som telefonstationsbyggnaden.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår äro lokalutrymmena sedan flera år knappa och i övrigt mindre ändamålsenliga. Behovet av utökade och bättre lokaler gör sig gällande för flertalet avdelningar inom telefonstationen men särskilt för linje- och trafikdistriktsbyråerna. Med hänsyn härtill har frågan aktualiserats om ianspråktagande av den år 1932 inköpta fastigheten för en tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden. Enligt förberedade skisser skulle en tillbyggnad, som skulle tillgodose såväl telefonstationens som postkontorets lokalbehov, draga en kostnad av 540,000 kronor. Telegrafstyrelsen har emellertid undersökt, huruvida icke med utförandet av tillbyggnaden skulle kunna något anstå genom vidtagande av vissa provisoriska åtgärder. Sålunda har styrelsen övervägt att för telefonstationens räkning taga i anspråk Uppsala—Gävle järnvägs f. d. förvaltnings-

byggnad, som nu äges av statens järnvägar. Då avsevärda nackdelar synts vara därmed förenade, har emellertid telegrafstyrelsen ansett sig böra avstå från denna möjlighet. Styrelsen har i stället stannat för ett förslag, som innebär, att en del av telefonstationens expeditionslokaler skulle provisoriskt överflyttas till en av telegrafverket i staden ägd bostadsfastighet. Härigenom skulle anslag icke behöva äskas för nästa budgetår för uppförande av tillbyggnaden. Styrelsen föreslår emellertid, att ett förskottsanslag för ändamålet i stället upptages å beredskapsstaten för samma budgetår.

Då telegrafstyrelsens förslag till lösning av lokalfrågan genom en tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden synes ändamålsenligt och arbetet är lämpligt att komma till utförande vid minskad arbetstillgång, vill jag tillstyrka telegrafstyrelsens förslag, att erforderligt förskottsanslag uppföres å beredskapsstaten för nästa budgetår.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må för *Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Gävle* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 540,000 kronor.

16:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Kungl. Maj:t har (punkt 16, sid. 143 och 144) föreslagit riksdagen att till Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 6,500,000 kronor.

Riksdagen har för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 32,200,000 kronor. Å tilläggsstat till riksdagen för innevarande budgetår har riksdagen till samma ändamål anvisat 9,200,000 kronor.

I det nu för uppförande å beredskapsstat äskade beloppet om 6.5 miljoner kronor ingår ett belopp om 1.5 miljoner kronor för anläggande av en ny stor rundradiostation, avsedd att uppföras antingen på västkusten eller i sundsvallstrakten.

Departementschefen har i ämnet anfört följande.

De här ifrågasatta arbetena avse till stor del sådana arbeten å linjenätet för detsammans rationalisering, vilka, ehuru önskvärda, måst eftersättas eller tills vidare uppskjutas på grund av bland annat nödvändigheten att i första hand tillgodose de mera trängande behoven, vilka uppstått till följd av den under de senare åren mycket kraftiga stegringen i telefon- och telegraftrafiken. Ett uppförande av dylika arbeten under tider av allmän lågkonjunktur synes lämpligt ur, bland annat, den synpunkten, att telegrafverket därigenom blir bättre rustat att möta en senare följande högkonjunktur med dess stora krav på telefon- och telegrafväsendet. Telegrafstyrelsens förslag att å beredskapsstat för nästa budgetår för ändamålet uppföra ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor har därför icke givit mig anledning till erinran. Då jämväl arbeten å en ny rundradiostation lämpligen böra komma till utförande under en lågkonjunktur, torde förskottsanslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende i enlighet med styrelsens hemställan böra upptagas å beredskapsstaten med 6,500,000 kronor.

Utskottet.

Under hänvisning till den i ärendet lämnade utredningen får utskottet, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 6,500,000 kronor.

17:o) **Förbättring av landsbygdens telefonförhållanden.** Kungl. Maj:t har (punkt 17, sid. 144 och 145) föreslagit riksdagen att till Förbättring av landsbygdens telefonförhållanden å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 10,000,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår har upptagits ett förskottsanslag av 5,000,000 kronor till förevarande ändamål.

I sin skrivelse den 12 november 1938 har telegrafstyrelsen hemställt, att ett förskottsanslag för ändamålet måtte upptagas å beredskapsstat för jämväl nästa budgetår. Beträffande ifrågavarande arbeten anför styrelsen, att de vore av den natur, att de icke kunde i detalj planeras förrän omedelbart före utförandet. De vore nämligen fördelade över hela landet och vart för sig av jämförelsevis litet omfång. Antalet arbeten vore däremot mycket betydande. Med tanke på det stora antal förfrågningar och ansökningar om förbättring av landsbygdens telefonförhållanden, som inkommit, föreslår styrelsen, att det för sådana ändamål avsedda anslaget utökas med 5,000,000 kronor och att sålunda 10,000,000 kronor upptagas å beredskapsstaten för budgetåret 1939/40. Motsvarande belopp skulle upptagas å driftbudgeten för avskrivning av kapitalinvesteringen.

Utskottet.

På innevarande budgetårs beredskapsstat var såsom ovan angivits till förbättring av landsbygdens telefonförhållanden anvisat ett belopp av 5,000,000 kronor. I likhet med departementschefen vill utskottet tillstyrka den av telegrafstyrelsen föreslagna höjningen av anslagsbeloppet till 10,000,000 kronor, vilket belopp skulle helt avskrivnas och alltså ej ingå i det kapital, för vilket telegrafverket har ränteplikt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Förbättring av landsbygdens telefonförhållanden* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 10,000,000 kronor.

Statens järnvägar.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

18:o) **Utvidgning av spårsystemet vid Kristinehamn.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, sid. 145 och 146) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Utvidgning av spårsystemet vid Kristinehamn* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 70,000 kronor.

19:o) **Utvidgning av bangården i Tranås.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, sid. 146) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Utvidgning av bangården i Tranås* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 70,000 kronor.

20:o) **Terrassering för utvidgning av spårsystemet i Hallsberg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, sid. 146) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Terrassering för utvidgning av spårsystemet i Hallsberg* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 100,000 kronor.

21:o) **Terrassering för utvidgning av spårsystemet i Boden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, sid. 146 och 147) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Terrassering för utvidgning av spårsystemet i Boden* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 150,000 kronor.

22:o) **Fortsatt anläggning av dubbelspår.** Kungl. Maj:t har (punkt 22, sid. 147 och 148) föreslagit riksdagen att till Fortsatt anläggning av dubbelspår å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 4,500,000 kronor.

Utskottet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition gjorda framställning har riksdagen till här ifrågavarande ändamål å riksstaten för nästa budgetår anvisat ett reservationsanslag av 2.5 miljoner kronor.

Såsom utskottet i sitt utlåtande över berörda framställning anfört äro huvudlinjerna vid statens järnvägar enkelspåriga, varav olägenheterna framträtt alltmera kännbart allteftersom järnvägstrafiken och i all synnerhet trafiken på långdistanserna tilltagit.

Utskottet får, med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må till *Fortsatt anläggning av dubbelspår* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 4,500,000 kronor.

23:o) **Ny tunnel mellan Tomtebodå och Hagalund.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, sid. 148) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Ny tunnel mellan Tomtebodå och Hagalund* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 750,000 kronor.

24:o) **Förberedande arbeten för kurvrätningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 148 och 149) föreslagit riksdagen att till Förberedande arbeten för kurvrätningar å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 1,000,000 kronor.

Å beredskapsstat för innevarande budgetår har till förevarande ändamål upptagits ett belopp av 500,000 kronor. Vidare har riksdagen på därom av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition framställt förslag för nästa budgetår anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor till diverse åtgärder för spår förstärkning.

Utskottet.

Såsom utskottet i sitt utlåtande över berörda framställning omnämmt, erfordras för ökning av snälltågens hastighet från nuvarande 90 (95) till 120—125 km i timmen ej endast en kraftigare loktyp utan även ett omfattande bantekniskt arbete, bland annat rätning av kurvor och rälsutbyten.

Med hänsyn till att nu ifrågavarande arbeten äro väl lämpade för utförande under tider, då särskilda åtgärder äro påkallade till motverkande av arbetslöshet, vill utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Förberedande arbeten för kurvrätningar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 1,000,000 kronor.

25:o) **Rälsutbyten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, sid. 149) och under återopande av vad utskottet vid föregående punkt anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Rälsutbyten m. m.* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 1,500,000 kronor.

26:o) **Nybyggnad å tomten nr 3 i kvarteret Pennfäktaren i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, sid. 149) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Nybyggnad å tomten nr 3 i kvarteret Pennfäktaren i Stockholm* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 500,000 kronor.

27:o) **Förvaringshall för järnvägmuseets lokomotiv och vagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 27, sid. 150 och 151) föreslagit riksdagen att till Förvaringshall för järnvägmuseets lokomotiv och vagnar å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 230,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 15 november 1938 hemställt, att anslag till förvaringshall för järnvägmuseets lokomotiv och vagnar måtte upptagas å beredskapsstat för nästa budgetår och därvid meddelat, att i museets samlingar även finnes ett avsevärt antal äldre lokomotiv och vagnar — såsom 14 lok, 2 ångvagnar, 27 personvagnar och 10 godsvagnar — samt en del mindre fordon såsom dressiner m. fl., av vilka åtskilliga vore magasinerade i Tomteboda medan andra förvarades i lokstallar och verkstäder på olika platser i landet.

Departementschefen har i ämnet anfört följande.

Med hänsyn till det kulturhistoriska värde, som ifrågavarande lok och vagnar m. m. få anses representera, synes det motiverat, att sådana åtgärder beträffande deras förvaring och uppställning vidtagas, att de kunna erhålla behörig vård och därjämte visas för allmänheten. Järnvägsstyrelsens förslag att för materielens förvaring uppföra en särskild byggnad i närheten av vagnverkstäderna vid Tomteboda synes icke giva anledning till erinran liksom ej heller den därför beräknade kostnaden av omkring 230,000 kronor. Genom att sammanföra ifrågavarande lok och vagnar, vilka för närvarande äro magasinerade på olika platser i landet, skulle de för dem disponerade förvaringsutrymmena kunna göras disponibla för andra, järnvägsdriften mera närstående ändamål.

Då byggnadsföretaget är av beskaffenhet att lämpligen böra komma till

utförande under tider av ökad arbetslöshet inom landet, synes arbetet tills vidare böra göras beroende av utvecklingen å arbetsmarknaden. Anslag för ändamålet synes böra upptagas å nästa budgetårs beredskapsstat.

Utskottet. Under åberopande av vad departementschefen anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Förvaringshall för järnvägmuseets lokomotiv och vagnar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 230,000 kronor.

28:o) **Telefonkabel vid malmbanan.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, sid. 151) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Telefonkabel vid malmbanan* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 1,350,000 kronor.

29:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Kungl. Maj:t har (punkt 29, sid. 151—153) föreslagit riksdagen att till Försvarsberedskap vid statens järnvägar å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 4,750,000 kronor.

Till försvarsberedskap vid statens järnvägar — avseende bland annat anskaffning av flyttbara omformaraggregat m. m. till de elektrifierade järnvägslinjerna samt reparation av avställda ånglok — har å riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 2,000,000 kronor. För att möjliggöra ett snabbare genomförande av här avsedda beredskapsåtgärder än som förutsattes vid beviljandet av nyssnämnda anslag har riksdagen för ändamålet anvisat ett belopp av 1,700,000 kronor å tilläggstat för nu löpande budgetår. Ytterligare har riksdagen till samma ändamål å riksstat för nästkommande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Engångskostnaderna för försvarsberedskapen enligt den år 1938 framlagda planen hava beräknats till 9,950,000 kronor.

Utskottet. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 4,750,000 kronor.

30:o) **Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, sid. 153) och under erinran, att an-

slag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom *Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 350,000 kronor.

Rullande materiel.

31:o) **Person- och resgodsvagnar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 31, sid. 153) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits till nu begärda belopp å beredskapsstat för innevarande budgetår, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Person- och resgodsvagnar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 4,000,000 kronor.

32:o) **Godsvagnar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32, sid. 153 och 154) och under erinran, att anslag till förevarande ändamål upptagits dels å beredskapsstat för innevarande budgetår till ett belopp av 5,000,000 kronor dels ock å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår med ett belopp av 3,800,000 kronor, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Godsvagnar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 1,200,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

Kraftverken.

33:o) **Civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar.** Kungl. Maj:t har (punkt 33, sid. 155) föreslagit riksdagen att till Civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 770,000 kronor.

Riksdagen har medgivit, att till utförande av civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar finge under budgetåret 1939/40 disponeras ej mindre 195,000 kronor av statens vattenfallsverks driftsmedel än även 435,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Såsom utskottet i sitt utlåtande i berörda ärende erinrat omfatta här avsedda åtgärder *dels* skyddsanordningar, bestående av skyddskurur för sådan personal, som måste stanna på sin post under luftanfall, samt skyddsrum vid vissa kraftstationer för övrig personal och en del militär bevakningspersonal, *dels* stängsel kring en del av de viktigare kraftstationsanläggningarna, *dels* anordningar för snabbare tömning av vattenvägarna vid vissa kraftstationer för minskande av översvämningsriskerna genom skador av bombanfall, *dels* anordningar för begränsning av utflödet från större vattenmagasin, därest de ordinarie avstängningsorganen skulle skadas genom bombanfall, *dels* brandskyddsanordningar i form av förbättrad brandisoleringsring vid vissa kraftstationsbyggnader, *dels* ock vissa bomb- och splitterskydd.

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Civiltekniska luftskyddsåtgärder vid statens kraftverksanläggningar* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 770,000 kronor.

Kanalverken.

34:o) **Anskaffande av isbrytare för Trollhätte kanalverk.** Kungl. Maj:t har (punkt 34, sid. 155—159) föreslagit riksdagen att till Anskaffande av isbrytare för Trollhätte kanalverk å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett förskottsanslag av 600,000 kronor.

Departementschefen har i ämnet anfört följande.

De från vänerhamnarna utgående sjötransporterna hava under de senaste decennierna ökat i omfattning till följd av, bland annat, den gynnsamma utveckling, som åtskilliga av de omkring Väneren belägna industrierna undergått. Till trafikens utveckling torde också hava bidragit den av vattenfallsstyrelsen år 1916 fullbordade ombyggnaden av Trollhätte kanal, som möjliggjort sänkning av transportkostnaderna genom direkt trafik på utlandet med relativt djupgående fartyg.

Som av den lämnade redogörelsen framgår omöjliggöra emellertid isförhållandena i Trollhätte kanal och Väneren trafikens upprätthållande under en vanligen relativt lång tid av året. För att i viss utsträckning eliminera issvårigheterna har vattenfallsstyrelsen vidtagit vissa åtgärder. Sålunda hava fångstlänsoer utlagts på en del ställen i farleden och den Trollhätte kanalverk tillhöriga isbrytande bogserbåten »Trollhätte kanal» har undergått vissa ombyggnader åsyftande att förbättra fartygets isbrytande egenskaper. Under mera ogynnsamma väderleksförhållanden har emellertid »Trollhätte kanal» inte ensamt förmått fylla sin uppgift utan hava större och kraftigare isbrytare måst förhyras. På grund av att isbrytarna icke varit för nu ifrågasvarande ändamål fullt lämpliga, har likväl under stränga vintrar önskemålet om upprätthållande av sjöfarten under en tid av omkring tio månader av året icke kunnat tillgodoses.

De hittills gjorda erfarenheterna av isbrytningsverksamheten å Trollhätte kanal hava givit vid handen, att en för kanalen lämpad isbrytare bör vara

ett lättmanövrerat, med kraftigt maskineri försett fartyg utrustat med förpropeller samt barlast- och trimningstankar. Med en isbrytare av nu angiven beskaffenhet torde man kunna räkna med att trafiken å Trollhätte kanal skulle kunna upprätthållas under minst 10 månader av året. Att ytterligare begränsa avstängningstiden torde icke böra ifrågakomma med hänsyn till nödvändigheten att under någon del av året stoppa trafiken för utförande av underhållsarbeten. En sådan ytterligare begränsning skulle bland annat förutsätta en dubbling av slussarna, något som med hänsyn till de avsevärda kostnader, som detta skulle medföra, under nuvarande förhållanden icke torde kunna tagas under övervägande. Vad beträffar en utsträckning till tiden av vintertrafiken å Vänern torde under förutsättning, att en isbrytare av förut angiven typ kommer till utförande, hinder däremot icke möta.

Det synes uppenbart, att en förkortning av kanalens avstängningstid skulle bereda de omkring Vänern belägna industriföretagen fördelar bland annat i form av besparing av fraktkostnader, bättre anpassning efter marknadsläget och minskning av risken för leveransförseningar.

Nu anförda förhållanden synas tala för att staten såsom ägare av Trollhätte kanal genom anskaffning av en för ändamålet lämpad isbrytare bereder möjlighet att under längre tid av året än vad nu i allmänhet är fallet upprätthålla sjöfarten å kanalen och i Vänern. De för en dylik isbrytare beräknade kostnaderna, 600,000 kronor, hava icke givit mig anledning till erinran. Tidpunkten för anskaffningen bör emellertid bero på utvecklingen å arbetsmarknaden. Vid dylikt förhållande synes anslag för ändamålet icke böra anvisas å riksstaten utan ett förskottsanslag i stället upptagas å beredskapsstaten.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Anskaffande av isbrytare för Trollhätte kanalverk* å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptaga ett *förskottsanslag* av 600,000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 194.